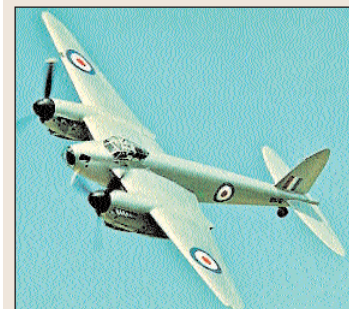

MS "Nordvard" - fra vuggen til graven - del 3:

MOSQUITO MK.XXV:
Bombeversjonen som ble brukt 28. desember 1944.

HALIFAX B MK III: Bombeflytypen som ble brukt til minelegging i Oslofjorden under krigen. Flyene kunne ta med seg fire miner hver.

STERLING: Flytypen som ble brukt til slipp av containere og pakker til Milorg den 28. desember 1944.

LANCASTER MK. I og III som ble brukt ved bombeangrepene i Oslofjorden i desember 1944.

"Nordvard" ligger i dag med styrbord side ned på ca. 40 meters dyp og ca. 100 grader over. Den er halvveis begravet i flis og bark fra Moss Cellulosefabrikk. Et hull i babord skipsside har platene vrent utover. Hvor mange treff den fikk vet vel ingen. Det falt også mange bomber på land ved Kambo den natten. På Skallerød gård på Jeløy falt det tre bomber, der den ene utraderte sagbruket. Låveveggen fikk også stygg medfart og vinduene i våningshusene ble knust.

Lekkasjer fra "Nordvard"

Oljelekkasjene fra "Nordvard" er vel kjent. Sommeren 1993 undersøkte Veritas skipet og samtidig krysseren "Blücher" ved Drøbak, mens SFT lot undersøke 13 vrak langs norskekysten. I 1996 ble ytterligere 12 vrak undersøkt. Høsten 1992 var det økende lekkasjer fra "Nordvard" og året etter ble de verste hullene tettet. 1. desember festet man en ROLS-

pumpe på dobbeltbunntank nr. 3 og dagen etter ble det boret hull. Og så ble tanken lenset. De ville tømme alle dobbeltbunntankene, men dette ble stoppet. "Blücher" hadde første prioritet og pengene strakk ikke til mer. I 2002 var det igjen mye lekkasje fra "Nordvard" og 21.-22.oktober ble skipet undersøkt med en fjernoperert farkost kalt ROV uten at dette førte til annet enn lange intetsigende rapporter.

Den 28. desember 1944 var det også slipp til Milorg over hele Østlandet - med hovedtyngde i Østfold/Akershus. Special Operations Executive sendte 30 firemotors tidligere bombefly av typen "Sterling" med containere og pakker. Disse tok av fra kl. 17.30 og utover, slapp lasten rundt midnatt og var tilbake ved 02-03 tiden dagen etter. Å finne fram til åpninger i skogen der Milorg sto med lommelykter for å markere slippstedet var en uhyre krevende oppgave. Denne natten gikk

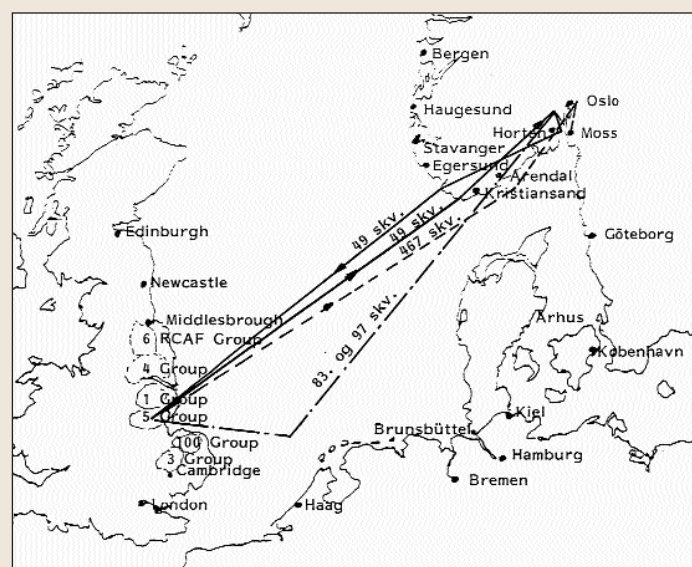
det dog relativt bra. Noen fly fant ikke stedet, andre hadde bombelukene igjenfrosset og returnerte. Ett fly som skulle til Harehjellen i Tune ble oppdaget av en tysk nattjager over Oslofjorden og skutt ned. Det styrtet rett utenfor Sande i Vestfold. Det andre flyet som skulle dit slapp lasten hos mosningene på "Thrush 2", som var koden for Armrosåsen i Tune. Disse fikk også sine to slipp og kanskje flere. I alle fall fant gutta 70 containere, sies det. Utenom Østfold og Akershus var det slipp i Buskerud, Oppland, Vestfold, Telemark og ett enkelt i Aust-Agder.

Nye flyangrep

Det siste forsøket på å senke "Köln" ble gjort nyttårsnatten 1944. De allierte trodde at "Emden" fremdeles var i Oslofjorden. "Köln" lå på Leira den 31. desember, men flyttet til Rauøy kl. 17.30 og ankre opp under beskyttelse av luftvernartilleriet på øya. Klokkene 20 gikk flyalarmen. Det var de samme fire "Halifax"-skvadronene fra 63 (RCAF) Base som la miner den 28. desember. Nå minela de Leira utenfor Fredrikstad, Rauøy, Langgrunnen, Frierfjorden og Breviksfjorden. Klokkene 23.30 kom meldinger om flystyrker syd av Porsgrunn på vei nordøstover, fly over Horten og nord for Kristiansand på vei nordøstover. "Köln" gjorde seg klar til å forlate ankringsplassen. Et kvarter senere ble det gitt beskjed om fly på vei sydover fra Oslo og flere fly i Hortensområdet. Det var 26 "Lancaster" bombefly fra 54Base på vei sydover for å senke krysserne. Mens bombene detonerte rundt "Köln" økte den langsomt farten og i siksak gikk den så nordover med 19 knops fart. Klokkene 01.00 den første januar 1945 var de fleste av flyene på vei sydover, og klokken 02.30 ankre "Köln" opp syd for Drøbak.

Troppetransporter

Nå var det som vanlig troppetransporter, og fra Aarhus var "Rolandseck" og "Darss" på vei til Oslo sammen med "Ulanga" i ballast på vei til Moss. "Darss" gikk imidlertid på en mine og ble slept tilbake til Aarhus. De to andre kom midt opp i bombeangrepet rundt Horten og "Ulanga" fortsatte av en eller annen grunn forbi Moss. Nordøst for Horten eksploderte en bombe rett ved siden av den og maskinen stoppet, lekkasje oppsto og en 2cm firling ble av lufttrykket hevet av sokkelen. Etter at angrepet var over ble skipet slept til Oslo. Denne hendelsen ble av flystyrkene oppfattet som: "Bombs fell close to "Emden". She swung to starboard and came to a standstill".

BOMBETOKTENE: Tegningen viser rutene som de allierte flyene brukte under bombetoktene mot tyske skip i Oslofjorden og Mossedistriktet i desember 1944.

En "Lancaster" ble skutt ned denne natten og styrtet ved Åsgårdstrand. En uke senere ble Flight Sergeant Sidney J. S. Maynard funnet ilanddrevet ved Festelandet. Han ligger som alle vet, begravet på Moss kirkegård og hedres ved en markering hver 17. mai!

Senket i Wilhelmshaven

"Köln" fortsatte til Oslo og ble dokksatt for skroginspeksjon ved Akers mek. Verksted. Den gikk så til Fagerstrand og bunkret, videre til Eløya der den ankret opp og tok om bord ammunisjon fra en leker. Så videre til Leira, der den offisielt overga kommandoen til krysseren "Nürnberg" som var kommet fra Tyskland. Så fortsatte den sydover 9. januar 1945 og ankom Kiel først 11. januar for mer bunkring. Så gikk den gjennom Kielkanalen og kom fram til Wilhelmshaven den 14. og i dokk dagen etter. "Köln" ble senket av bomber fra en amerikansk B-24 den 30. mars og sank med dekket over vann. Ble så sprengt av sitt eget mannskap.

Krysseren "Nürnberg" var ankommet Oslofjorden den 8. januar 1945, men fortsatte til København før måneden var over, og forble der uvirksom til krigen sluttet.

(De to første artiklene om MS "Nordvard" sto i Moss Dagblad 11. og 25. februar 2004)

Fakta ...

Artikkelforfatter **Knut H. Næss** (70) bor i Framnesveien på Jeløy. Han var skipsingeniør på tegnekontoret ved A/S Moss Værft & Dokk i årene 1958-1986 (med et par små avbrudd). Næss er nå pensjonist, men besitter stor kunnskap om skipshistorikk. Og er i dag trolig den som vet mest om båtene som ble bygget i Moss. I yngre dager var det flyhistorie som opptok den engasjerte mossingen.

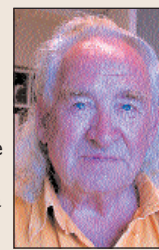
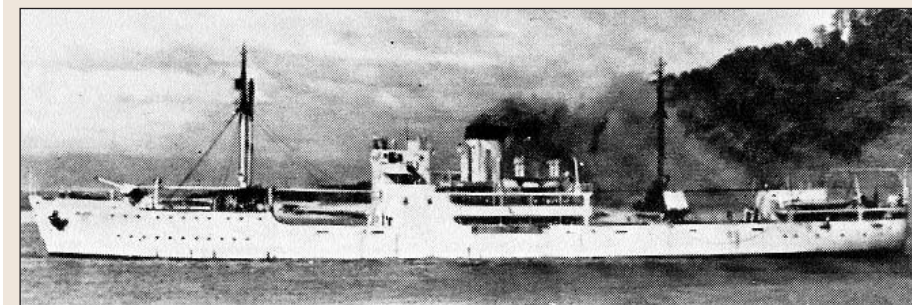

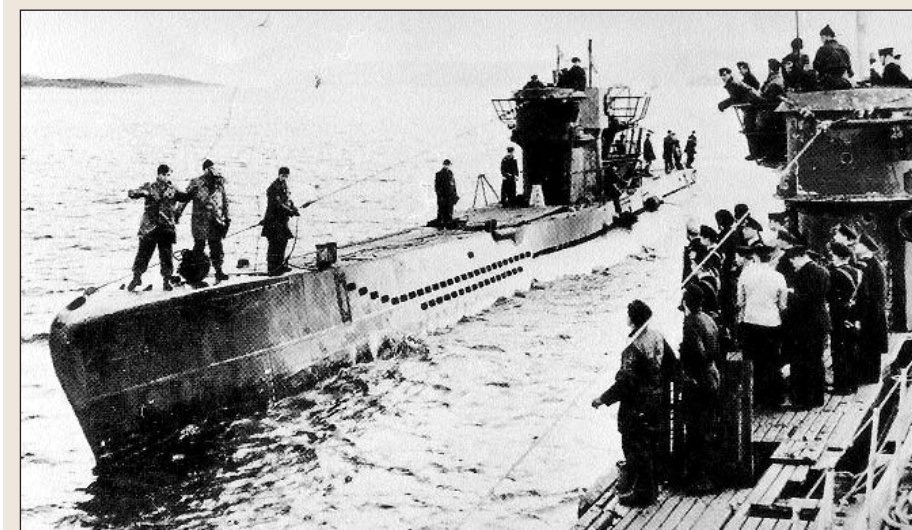
Foto: Bjørn Wisth

"ANGAMOS" som ble skadet utenfor Kambo Mølle den 28. desember 1944, ble etter krigen transportskip for den chilenske marine.

"GERDMOR": Rich. Jacobsen i Drøbak bestilte tre tankskip ved Sarpsborg mek. Verksted hvorav kun "Gerdmor" ble levert, men straks rekvirert av den tyske Kriegsmarine. De to andre ble bygget ferdig av tyskerne og gitt navnene "Marsteinen" og "Holmengraa". Sistnevnte ble bombet og sank ved Horten 28. desember 1944.

UBÅTENE U735 og U682, som henholdsvis ble senket og skadet 28. desember 1944 utenfor Horten var begge "Typ VII C", som vist på bildet.